

KRONIEK

o staan binnen elkanders handen
als kostbaarheden, onomwonden
van schaduwen en zonden,
met oogen die beseffen konden
wat zij stralend verpandden

— — — — —

En aan Marsman:

Toen gij uw armen om mij sloeg
hebt gij de vuren van de dood
overgenomen in uw bloed,
hebt gij het licht in mij gelegd,
waarvoor ik in het donker vecht,
het is mijn recht;

waarvoor ik in het donker bid
dat het niet wordt geslecht;
het is mijn allerlaatst bezit.
Leven, ontlad mij niet.

Ik wil met dit alles geenszins beweren dat het *Eiland der Ziel* een bundel zou zijn waarin niet tevens de dichter Achterberg duidelijk en voor zichzelf spreekt. Zijn niet geringe aanleg valt telkens weer te onderkennen. Minder gehallucineerd, minder door demonen bezeten vooral dan het werk van een Hendrik de Vries, dat verhaalt van gebieden, waar de menselijke geest nog slechts tastende vermag rond te gaan, schrijft de poëzie van Achterberg nimmer over de uiterste grens. Zij getuigt van diepe, menselijke verlatenheid; zij is ettelijke malen niet ver verwijderd van het gebied, waarachter *Niemandslan*d aanvangt, en de stem breekt uit in stamelen, niet omdat, gelijk Hoornik zegt, het woord „kernwoord” is (dat dient het immers in alle waarachtige poëzie te zijn) maar omdat het feillooze woord niet meer te vinden is. (Was het ook zoo niet bij den ouderen Gorter?) Het gedicht houdt halt voor deze gevaarlijke zone. Men kan dat voor den dichter persoonlijk een gelukkig feit achten, niet te ontkennen valt dat waarschijnlijk de intensiteit dezer poëzie eraan gewonnen

wou hebben wanneer ook de laatste remmen zouden zijn weggevallen. Nu is het menigmaal zoo dat de stem niet enkel stamelt, maar ook aarzelt, als een paard voor de moeilijkste hindernis. Het „kernwoord” vervaagt, het valt terug op bekende uitdrukkingsmogelijkheden; en de engelen en het bloed, waar jaren geleden Anthonie Donker, naar ik meen, al ernstige bezwaren tegen koesterde, indien ik het zoo mag zeggen, doen zich weer gelden: „Bloed, drinkplaats van engelen en hinden”, „Wij worden koning in elkanders bloed”, enz.

Er zijn overigens in dezen allerminst onbelangrijken bundel, die bij mij echter toch een gevoel van onbevredigdheid achterlaat, verscheidene gedichten waarin Achterberg's talent onmiskenbaar duidelijk naar voren komt. Het zijn juist die gedichten, waarin hij het gevaar dat de aard van zijn talent met zich meebrengt, met name de *begoocheling van het woord*, heeft weten te bezweren door een scherper, reëeler visie.

Het fraaiste specimen in dit verband acht ik het gedicht *Pharao*. Ik had het tenslotte gaarne geciteerd, indien de plaatsruimte mij zulks had toegestaan.

Ida G. M. Gerhardt, *Kosmos*, gedichten. N.V. Uitgeverij v.h. C. A. Mees, Santpoort, 1940.

De verleiding is natuurlijk groot om het boekje gedichten *Kosmos* van mej. Gerhardt te vergelijken met het werk van Truus Gerhardt. Ik moet eerlijk toegeven dat dit vergelijken mij wordt opgedrongen door de overeenkomst der namen, want de aard van beider gedichten dekt elkander op vrijwel geen enkel punt. Of het moest dan zijn dat beide schrijvers vooral de onderwerpen hunner poëzie zoeken en vinden in de natuur. Daarmee